

POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania W.M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Łodzi
o wysokość kapitału początkowego i emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 marca 2026 r.,
zażalenia ubezpieczona na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 9 lipca 2025 r., sygn. akt III AUa 883/23,

oddala zażalenie.

[it]

UZASADNIENIE

Wyrokiem wydanym 19 czerwca 2024 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację W.M. wniesioną od wyroku z dnia 11 kwietnia 2022 r. Sądu Okręgowego w Łodzi , który zmienił decyzję organu rentowego w ten sposób , że ustalił wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. na kwotę 27.834 zł przy wskaźniku wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wynoszącym 16,08% a wysokość emerytury od 31 stycznia 2022 r. na kwotę 909,30 zł i oddalił apelację w pozostałym zakresie .

W skardze kasacyjnej pełnomocnik skarżącej wskazał wartość przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia na kwotę 10.912 zł wyjaśniając, że podana wartość zaskarżenia odzwierciedla wysokość rocznej sumy świadczeń emerytalnych ubezpieczonej ($909,30 \times 12 = 10911,60$), która to suma nie uwzględnia okresów

składkowych ubezpieczonej to jest od 30.04.1981r. do 09.06.1981r. oraz od 26.04.1982 r. do 28.05.1982 r. Podnosząc także dodatkowo, że wartość przedmiotu zaskarżenia należało wyliczyć przy uwzględnieniu treści przepisów art. 22 i art.19 §1 k.p.c.

Organ rentowy wykonując wezwanie sądu, wskazał że kwota kapitału początkowego z hipotetycznym uwzględnieniem wskazanych jako pominięte okresów składkowych wzrosła na dzień 1 stycznia 1999 r. do kwoty 27.845,07 zł co skutkuje wzrostem emerytury od 31 stycznia 2022 r. do kwoty 909,52 zł.

Pełnomocnik skarżącej nie zakwestionował wskazanych wyliczeń podtrzymując wcześniejszą subsumpcję stanu faktycznego sprawy pod normy art. .22 i art. 19 § 1 k.p.c. (pismo z dnia 2 lipca 2025 r.).

Postanowieniem z dnia 9 lipca 2025 r., III WSC U 17/25 (III AUa 883/23) Sąd Apelacyjny w Łodzi ustalił wartość przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia na kwotę 3 zł (pkt 1.); odrzucił skargę kasacyjną (pkt 2.); przyznał adwokatowi M.M. tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu w postępowaniu kasacyjnym kwotę 270 zł powiększoną o wartość podatku VAT, którą nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa kasy Sądu Apelacyjnego w Łodzi.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zaskarżeniem apelacją objęty został skonkretyzowany zakres nieuwzględnienia do stażu okresów ubezpieczenia i ten też zakres objęty został zaskarżeniem w skardze kasacyjnej stanowiąc podstawę wyliczenia wartości przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia.

Autor skargi kasacyjnej, powtórzył za apelacją, że pominięte zostały okresy składkowe (ubezpieczenia) od 30 kwietnia 1981 r. do 9 czerwca 1981 r. oraz od 26 kwietnia 1982 r. do 28 maja 1982 r., co skutkowało zaniżeniem wysokości kapitału początkowego i w konsekwencji zaniżeniem przyznanej i wyliczonej emerytury.

W ocenie Sądu drugiej instancji przy tak ustalonym zakresie zaskarżenia oczywistym jest, że przedmiotowa sprawa jest sprawą majątkową i dopuszczalność skargi kasacyjnej determinuje stosownie do treści art. 398² § 1 k.p.c. osiągnięcie progu kasacyjności wynoszącego 10.000 złotych.

Autor skargi kasacyjnej, wnosząc skargę wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia za wskazaną w apelacji w kwocie 10.912 zł.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wyliczenia poprawności arytmetycznej, przedstawione przez organ rentowy, których skarżąca nie zakwestionowała, wykazują jednoznacznie iż próg kasacyjności nie został w sprawie osiągnięty. Podnoszone przez pełnomocnika argumenty i zarzuty merytoryczne w kierunku wykładni i stosowania art. 22 i art. 19 § 1 k.p.c. także nie są skuteczne .

Sąd odwoławczy przyznał rację skarżącemu, że w przedmiotowym przypadku wartość przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia powinna być ustalona z zastosowaniem art. 22 k.p.c., tyle tylko, że oznacza to konieczność ustalenia wysokości emerytury pobieranej (909,30 zł) oraz emerytury oczekiwanej przy uwzględnieniu na staż do kapitału spornych okresów (909,52 zł) i następnie ustalenia różnicy pomiędzy tymi świadczeniami za okres roczny ($909,52 - 909,30 = 0,22 \times 12 = 2,64$). Wartością w tym przypadku będzie różnica pomiędzy emeryturą pobieraną a oczekiwaną a nie różnica w kapitale, skoro ustalenie kapitału początkowego jest w tym przypadku, jedynie działaniem pomocniczym, koniecznym dla potrzeb ustalenia wysokości emerytury.

Wbrew argumentacji pełnomocnika skarżącej w sprawie nie ma podstaw do łącznego stosowania do określenia wartości przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia przepisu art. 22 k.p.c. i przepisu art.19 § 1 k.p.c. Nie negując samej zasady do której nawiązuje pełnomocnik skarżącej w sprawie nie występują kwestia świadczeń zaległych.

W postępowaniu z odwołania od decyzji organu rentowego, przyznającej i ustalającej wysokość emerytury, mamy do czynienia z ustaleniem świadczeń na przyszłość. Kontrola podana jest decyzja według stanu z daty wniosku. Skarżąca nie dochodziła świadczeń sprzed daty od której przyznano jej emeryturę, a ewentualne świadczenia, które w przypadku pozytywnego zakończenia sporu sądowego mogłyby jej być wypłacone za okres od 31 stycznia 2022 r. nie są świadczeniami zaległymi w rozumieniu art. 19 § 1 k.p.c. które mogłyby wpływać na wartość przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia. W sprawach z odwołania od decyzji organu

rentowego, z uwagi na zakres oraz tryb postępowania sądowego czas trwania postępowania sądowego nie powoduje wzrostu wartości przedmiotu zaskarżenia.

W zażaleniu od powyższego postanowienia ubezpieczona zarzuciła naruszenie: art. 398⁶ § 2 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i finalne odrzucenie skargi kasacyjnej, w sytuacji, w której w istocie poprawnie wyliczona wartość przedmiotu sporu w rzecznej sprawie uprawnia ubezpieczoną do wystąpienia ze skargą kasacyjną.

W ocenie skarżącej przyjęta w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia odzwierciedla wysokość rocznej sumy świadczeń emerytalnych ubezpieczonej W.M. tj. $909,30 \times 12 = 10.911,60$ zł, która to suma nie uwzględnia okresów składkowych ubezpieczonej tj. od 30.04.1981 r. do 09.06.1981 r. oraz od 26.04.1982 r. do 28.05.1982 r.

W ocenie ubezpieczonej nie ma podstaw do weryfikacji wartości przedmiotu zaskarżenia, której dokonał Sąd Apelacyjny tj. poprzez obliczenie różnicy emerytury pobieranej oraz emerytury oczekiwanej. Wartość tę wyznacza bowiem przedmiot żądania, niezależnie od oceny, czy żądanie takie zdaniem sądu jest dopuszczalne. Skarżąca uznaje jego zasadność, albowiem w istocie w niniejszym postępowaniu, żądając uwzględnienia spornych okresów przy ustaleniu kapitału początkowego oraz wysokości emerytury, w istocie domaga się ustalenia prawidłowej wysokości kapitału początkowego. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, których przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się, wartość przedmiotu zaskarżenia ustala się przecież na podstawie art. 22 k.p.c. w odniesieniu do świadczeń przyszłych, natomiast w odniesieniu do świadczeń zaległych następuje to na podstawie art. 19 § 1 k.p.c. Pierwszy z wyżej wymienionych przepisów był tym właściwym w kontekście wyliczenia wartości przedmiotu kasacyjnego zaskarżenia. W orzecznictwie przyjmuje się, że zasada wyrażona w art. 22 obowiązuje niezależnie od tego, czy żądanie obejmuje świadczenia powtarzające się na przyszłość, czy też za okres wsteczny. W związku z tym przy określaniu wartości przedmiotu sporu nie sumuje się świadczeń, poczynając od wskazanej w żądaniu daty, lecz oblicza się roczną wartość świadczeń.

Mając na względzie powyższe skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego i zasądzenie na rzecz adwokata M.M. kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym według norm prawem przepisanych, oświadczając, że koszty te nie zostały pokryte ani w całości, ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlega oddaleniu.

Przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie było ustalenie kapitału początkowego, a w konsekwencji wysokość emerytury.

Na podstawie art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Nie ulega wątpliwości, że rozpatrywana sprawa z uwagi na jej przedmiot - o ustalenie kapitału początkowego - jest sprawą o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia. "Kapitał początkowy" jest bowiem prawem majątkowym, a z jego ustaleniem związana jest wartość materialna – wysokość emerytury, która będzie przysługiwać uprawnionemu podmiotowi. Sprawa o ustalenie kapitału początkowego nie jest sprawą o przyznanie ani o wstrzymanie emerytury lub renty ani też sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia. Wynika to z literalnego brzmienia przepisu art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. W przepisie tym został bowiem wyraźnie określony zakres spraw, w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

W sporach sądowych o wysokość powtarzających się świadczeń z ubezpieczenia społecznego wartość przedmiotu sporu stanowi obliczona za okres jednego roku, stosownie do wskazań zawartych w art. 22 k.p.c., różnica pomiędzy hipotetyczną kwotą emerytury, jaką skarżący otrzymywałby, gdyby jego żądanie ustalenia wysokości świadczenia zostało uwzględnione, a emeryturą w kwocie faktycznie pobieranej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 października 2000 r., II UZ 123/00, OSNAPiUS 2002, nr 15, poz. 370; 21 lipca 2003 r., II UZ 45/03, OSNP 2004, nr 11, poz. 200; 23 listopada 2007 r., II UZ 30/07, OSNP 2009, nr 3-4, poz. 54; 2 października 2009 r., II UZ 30/09, LEX nr 583822). Jak zaś wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z 18 października 2012 r. (III UZP 3/12, OSNP 2013, nr 9-10, poz. 112) w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, której przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się, wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie pierwsze i drugie k.p.c.) ustala się na podstawie art. 22 k.p.c. w odniesieniu do świadczeń przyszłych, a w odniesieniu do świadczeń zaległych - na podstawie art. 19 § 1 k.p.c. W razie dochodzenia świadczeń przyszłych i zaległych stosuje się art. 21 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2023 r., III UZ 3/23, LEX nr 3651946).

Mając powyższe na uwadze należy uznać, że Sąd Apelacyjny prawidłowo ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia i odrzucił skargę kasacyjną.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy, z mocy art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Nie orzeczono o kosztach postępowania z uwagi na to, że postępowanie nie zostało zakończone (art. 108 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.).

[it]

[a.ł]